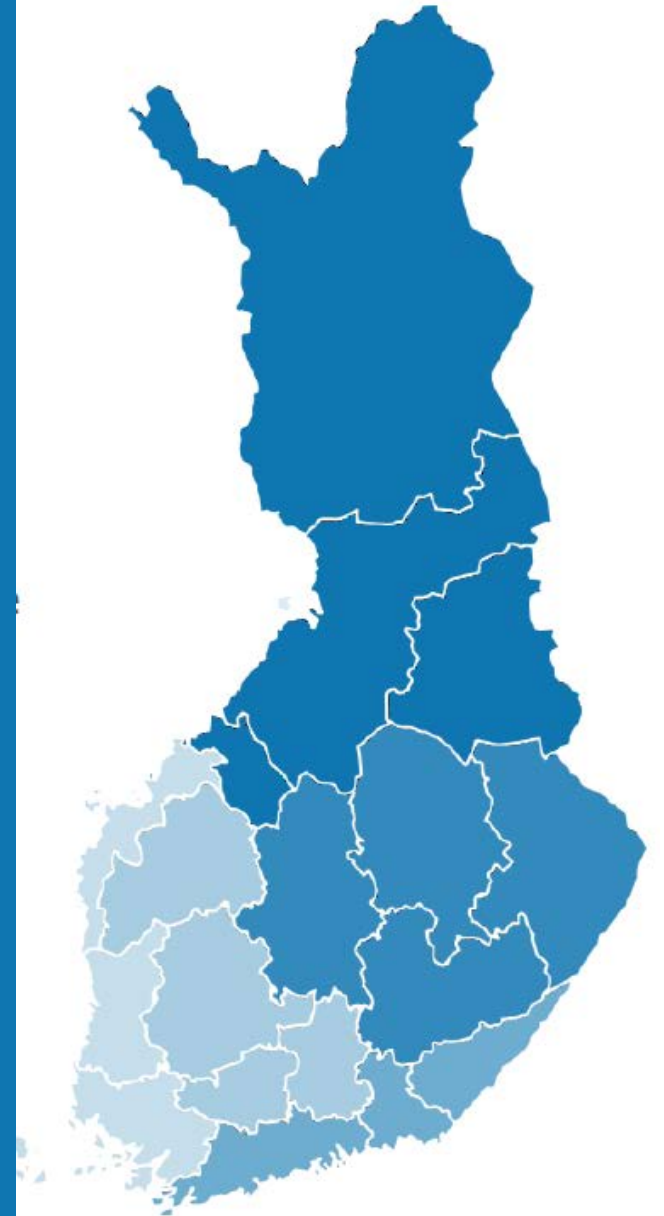

Hyviä osallisuuskäytäntöjä Suomessa

Kuntatalo 14.3.2017

Ritva Pihlaja

Mitä lainsäädännössä sanotaan osallisuudesta?

Maakuntalaki HE 2.3.2017

Maakuntien ylin päätösvalta on maakuntavaltuustolla ja maakuntahallituksella.

Maakunnan asukkailla ja palvelujen käyttäjillä on oikeus osallistua ja vaikuttaa maakunnan toimintaan.

Maakuntavaltuuston on pidettävä huolta monipuolisista ja vaikuttavista osallistumisen mahdollisuuksista.

HUOM! Lainsäädännössä puhutaan osallistumisesta ja vaikuttamisesta ja asiakaslähtöisyydestä, ei osallisuudesta

Asukkaiden vaikutusmahdollisuudet

- suorat vaalit
- aloiteoikeus
- neuvoo-antava kansanäänestys
- nuorisovaltuusto
- vanhusneuvosto
- vammaisneuvosto
- vähemmistökielen vaikuttamistoimielin

Osallistumista ja vaikuttamista voidaan edistää erityisesti:

- 1) järjestämällä keskustelu- ja kuulemistilaisuuksia sekä asukasraateja;
- 2) selvittämällä asukkaiden mielipiteitä ennen päätöksentekoa;
- 3) valitsemalla palvelujen käyttäjien edustajia maakunnan toimielimiin;
- 4) suunnittelemalla ja kehittämällä palveluja yhdessä palvelujen käyttäjien kanssa;
- 5) järjestämällä mahdollisuuksia osallistua maakunnan talouden suunnitteluun;
- 6) tukemalla asukkaiden, järjestöjen ja muiden yhteisöjen oma-aloitteista asioiden suunnittelua ja valmistelua.

Mitä lainsäädännössä sanotaan osallisuudesta?

Kuntia ja maakuntia velvoittaa myös muun erityislainsäädännön maininnat osallisuudesta

1. Perustuslaki 11.6.1999/731
2. Kuntalaki 10.4.2015/410
3. Sosiaalihuoltolaki 30.12.2014/1301
4. Laki potilaan asemasta ja oikeuksista 17.8.1992/785
5. Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista 22.9.2000/812
6. Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista 28.12.2012/980
7. Laki vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista 28.12.2012/980
8. Lastensuojelulaki 13.4.2007/417
9. Nuorisolaki 27.1.2006/72
10. Perusopetuslaki 21.8.1998/628
11. Liikuntalaki 10.4.2015/390
12. Kehitysvammalaki 23.6.1977/519
13. Omaishoitolaki 937/2005
14. Laki kuntouttavasta työtoiminnasta 2.3.2001/189
15. Laki toimeentulotuesta 30.12.1997/1412
16. Varhaiskasvatuslaki 19.1.1973/36
17. Perhehoitolaki 263/2015

Mitä osallisuus on?

*ihmisen kokemus:
tunne siitä, että voi
vaikuttaa oman elämänsä
ratkaisuihin*

*tavoite: mahdollisimman
harva kokee jäävänsä
yhteiskunnan ulkopuolelle*

Osallisuus voi toteutua monella eri tavalla

tieto-
osallisuus

oikeus tiedon
saamiseen ja
tuottamiseen

suunnittelu-
osallisuus

yksilö osallistuu
toiminnan suunnitteluun
ja kertoo mielipiteitään

päätöksenteko-
osallisuus

mahdollisuus osallistua
itseä ja esimerkiksi omaa
asuinalueita koskevien
päätösten tekoon

toiminta-
osallisuus

ihmisen omaa toimintaa ja
konkreettista osallistumista
erilaisiin tehtäviin omassa
elinympäristössä

Osallisuus voi toteutua monella eri tavalla

tieto- osallisuus

- ymmärrettävä viestintä
- oikea-aikainen viestintä
- vuorovaikutus
- asiakkaiden ja asukkaiden kuunteleminen

suunnittelu- osallisuus

- asukasfoorumit ja -raadit
- kyläillat, järjestöillat
- alueelliset toimielimet
- asiakaspalaute ja -kyselyt
- sähköiset osallistumiskanavat
- maakunta- ja kuntastrategiat
- järjestöstrategiat
- osallistuva budjetointi
- hankkeet
- aloiteoikeus

päätöksenteko- osallisuus

- vanhusneuvosto
- vammaisneuvosto
- nuorisovaltuusto
- alueelliset toimielimet
- suorat vaalit
- neuvoa-antava kansanäänestys

toiminta- osallisuus

- tapahtumat
- vapaaehtoistoiminta
- yhteiset hankkeet
- yhteinen kehittämistyö

esimerkkejä

← osallisuuden pitäisi toteutua myös kaikenlaisissa asiakaskohtaamisissa →

Osallisuusrakenteita ja -käytäntöjä

esimerkkejä

Laaja ja moninainen kansalais- ja järjestötoiminta sekä vapaaehtoistoiminta

Maakunnalliset järjestöstrategiat

- mm. Pohjois-Karjala, Lappi, Satakunta, Kainuu

Maakunnalliset järjestöneuvottelukunnat ja järjestöyhteistyöryhmät

- mm. Pohjois-Karjala, Lappi, Pohjois-Pohjanmaa, Satakunta

Järjestöjen maakunnalliset yhteistyöorganisaatiot

- mm. Keski-Suomen Yhteisöjen Tuki KYT, Satakunnan yhteisökeskus, Etelä-Pohjanmaan Yhteisöjen Yhdistys

Laaja ja moninainen hanketoiminta, leader-toiminta jne

Kuntatason järjestöstrategiat ja yhteistyösuunnitelmat

- mm. Mynämäki, Masku, Lieto, Sauvo, Hauho, Jokioinen, Janakkala

Alueelliset toimielimet

- mm. Rovaniemen aluelautakunnat

Kumppanuuspöydät

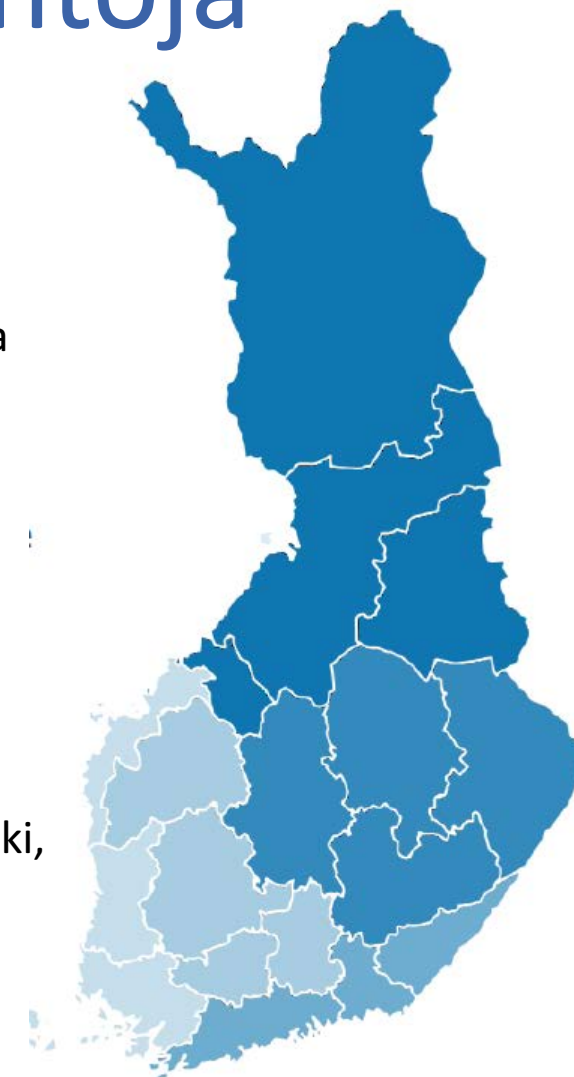
- mm. Pieksämäki, Keski-Suomi, Etelä-Savo

Osallistuva budjetointi

- mm. Pudasjärvi, Rovaniemi, Helsinki, Tampere, Espoo, Vantaa, Kuopio

Vanhus- ja vammaisneuvostot, nuorisovaltuustot, asiakasraadit jne

Some, digi

Osallisuus on sekä päämäärä että tapa toimia "TO DO"

1. Tunnistetaan alueella jo olemassa olevat toimijat, hyvät käytännöt ja rakenteet

2. Kootaan alueen toimijat yhteen suunnittelemaan, missä asioissa ja miten yhteistyötä voidaan tehdä entistä tietoisemmin ja suunnitelmallisemmin

3. Mietitään yhdessä, millaisia uudenlaisia toimintatapoja ja rakenteita tarvitaan

4. Nivotaan osallisuutta vahvistavat toimintatavat osaksi uusien organisaatioiden ja toimenkuvien arkea

5. Otetaan osallisuuden rakentaminen myös käytännössä vakavasti: ohjataan työhön tekijöitä, resursseja ja laitetaan toimeksi